Prezentacja konkursowa **Gminy Jabłonka**

w konkursie

„KARPACKA GMINA”

ZAWARTOŚĆ PREZENTACJI

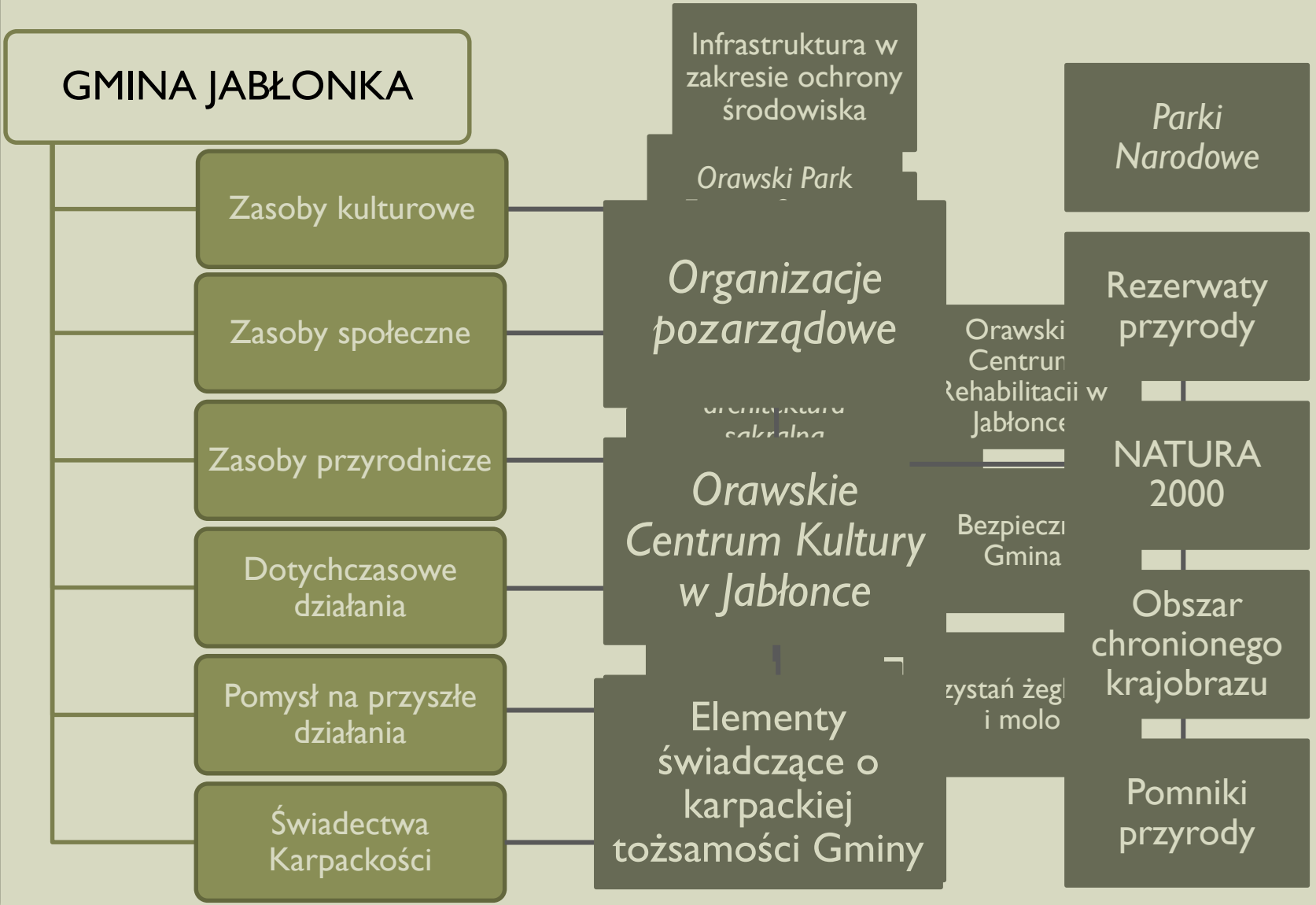

GMINA JABŁONKA

Charakterystyka

Gmina wiejska w powiecie nowotarskim województwa małopolskiego

Geograficznie położona pomiędzy pasmem Tatr a Babią Górą

Umiejscowiona na pograniczu polsko-słowackim

Charakteryzuje się młodym społeczeństwem

W skład Gminy wchodzi 7 wsi: Jabłonka, Orawka, Chyżne, Lipnica Mała, Podwilk, Zubrzyca Dolna oraz Zubrzyca Górna

Liczy 18 494 mieszkańców

ZASOBY KULTUROWE

ZASOBY KULTUROWE GMINY JABŁONKA

Ze względu na bogatą historię Gmina Jabłonka może poszczycić się wieloma zasobami dziedzictwa kulturowego.

Do najważniejszych zalicza się między innymi:

- ***Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej***
- ***Kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela,***

które stanowią obiekty Szlaku Architektury Drewnianej w Małopolsce,

a ponadto:

- Architektura sakralna
- Dzwonnice loretańskie

ZASOBY KULTUROWE

Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej

W niniejszym Muzeum można podziwiać dwa rodzaje zabytkowej zabudowy.

Orawskie budynki mieszkalne

Najcenniejszym obiektem jest Dwór Moniaków z XVII wieku, poza tym znajdują się tu również drewniane chałupy Dziubka i Paś-Filipka z XIX w. Stanowią charakterystyczny przykład zabudowy orawskiej tamtych czasów. Wnętrza obiektów przedstawiają codzienne życie naszych przodków.

Chłopskie zakłady przemysłowe

W muzeum znajdują się cztery chłopskie zakłady przemysłowe: olejarnia (pochodząca z Lipnicy Małej), kuźnia, tartak i folusz. Niniejsze budownictwo świadczy o wysoko rozwiniętym zamyśle technicznym ludności wiejskiej .

ZASOBY KULTUROWE

Kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela i architektura sakralna

Siedemnastowieczny ***kościół parafialny p.w. Św. Jana Chrzciciela*** w Orawce niewątpliwie stanowi wizytówkę Naszej Gminy. Drewniana, zrębowa konstrukcja, wieża izbicowa, główny ołtarz z wizerunkiem Św. Jana Chrzciciela, liczne figury, posągi i obrazy świętych potęgują unikatowość kościoła.

Bogata ***architektura sakralna*** Naszej Gminy wspaniale wzbogaca jej zasoby kulturalne. Zabytkowe kościoły w każdej miejscowości, figury świętych, kapliczki i krzyże wpisane są w krajobraz Gminy. W Podwilku znajduje się również ***cmentarz żydowski***.

Ważnym elementem panoramy Gminy Jabłonka są ***drewniane dzwonnice z dzwonkiem loretańskim.*** Według wierzeń ludowych używane do odpędzania burz, czy gradowych nawałnic, które nad wsie ściągały demony.

ZASOBY KULTUROWE

Tradycja – stroje, gwara i zwyczaje orawskie

Mieszkańcy Gminy Jabłonka szczycą się tradycją orawską. Do dnia dzisiejszego na wielkich uroczystościach widnieją stroje orawskie. Bogate dziedzictwo kulturalne widoczne jest także w sferze leksykalnej.

Gospodarze po rezurekcji spieszyli się do domów, gdyż wierzono, że kto pierwszy wróci do gospodarstwa, ten pierwszy zakończy prace wiosenne.

Okres świąteczny – zarówno Wielkanocy, jak i Bożego Narodzenia stanowi szczególny czas, wypełniony tradycyjnością przekazywaną z pokolenia na pokolenie.

*21 grudnia – w dzień św. Tomasza mawiano **„Na Toma siedź w doma”** – dzień uznawany za święto lasu i z tego też względu nie należy się tam wtedy udawać, gdyż może tam spotkać człowieka nieszczęście.*

Orawski Moj – stawianie moji jest tradycją orawską polegającą na tym, że kawaler chcący przypodobać się wybrance stawia przed jej domem moj, czyli wysoką jodłę z obraną skorupą drzewa i przybraną wstążkami jego koroną.

ZASOBY KULTUROWE

Lokalne Produkty Tradycyjne

W 2012 roku zostały zarejestrowane 4 produkty regionalne, które zostały również wpisane na Listę Produktów Tradycyjnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

SAŁATA PO ORAWSKU

podawana jako zupa lub przystawka do ziemniaków na kolacje, a dawniej nawet na śniadanie.

CHLEB ORAWSKI NA LIŚCIU KAPUSTY

Tradycja wypieku chleba orawskiego sięga początku osadnictwa terenu Orawy. Największy rozkwit miał miejsce na przełomie XIX/XX wieku.

KRZONÓWKA PO ORAWSKU

Podawana na obiad w Wielką Niedzielę. Według tradycji nie można się krzywić przy jej jedzeniu bowiem „ten, kto się skrzywi jest grzeszny”

ORAWSKIE ZAWIJAŃCE WESELNE

Ciastka pieczone na wesele, którymi obdarowywano gości w ramach podziękowania. Zawijańce dawano dla całej rodziny tyle sztuk ile było domowników w każdym domu.

ZASOBY SPOŁECZNE

ZASOBY SPOŁECZNE GMINY JABŁONKA

Na trenie Gminy Jabłonka działają liczne organizacje pozarządowe, które aktywnie uczestniczą w życiu społeczności lokalnej. Swoją działalnością przyczyniają się m.in. do wzbogacania oferty kulturalnej, upowszechniania kultury fizycznej i sportu.

Najważniejszymi organizacjami są:

- Uczniowski Klub Sportowy „Podwilk”
- Ludowy Klub Sportowy „Orawa”
- Towarzystwo Słowaków w Polsce
- Towarzystwo Przyjaciół Orawy im. Ks. Ferdynanda Machaya
- Stowarzyszenie Miłośników Zubrzyckiej Ziemi „ZUBR”
- Uczniowski Klub Sportowy „Niedźwiedzie Orawy”
- Stowarzyszenie Rodzina Kolpinga w Lipnicy Małej
- Stowarzyszenie Gospodyń w Podwilku
- Stowarzyszenie Orawska Rodzina
- Zdrowy Sport – Fundacja Pomocy Aktywnym

ZASOBY KULTUROWE

Orawskie Centrum Kultury w Jabłonce

OCK w Jabłonce stanowi szczególnie ważne miejsce dla tutejszej społeczności lokalnej. Do podstawowych zadań placówki należy:

- rozbudzanie zainteresowań i potrzeb kulturalnych
- przygotowywanie mieszkańców do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych
- inspirowanie i rozwijanie zainteresowań amatorskim ruchem artystycznym
- kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze
- gromadzenie, udostępnianie i opracowywanie materiałów bibliotecznych
- prowadzenie świetlic dla dzieci i młodzieży

CENTRUM KULTURY GÓRNEJ ORAWY W JABŁONCE

ZASOBY KULTUROWE

Działalność ***Orawskiego Centrum Kultury*** skierowana jest do różnych grup: dzieci, młodzieży, studentów, artystów ludowych, regionalistów, nauczycieli, mieszkańców Orawy oraz turystów.

OCK korzysta z dorobku wielu osobowości, łączy środowiska kulturalne Orawy, a głównym jej celem jest zgodne z tradycją Górnej Orawy wykorzystanie elementów dziedzictwa kulturowego w tworzeniu współczesnych form przekazu artystycznego.

OCK organizuje cykliczne imprezy m.in.:

- Orawskie kolędowanie,
- Przegląd Orkiestr Dętych na Orawie,
- Świętojańskie Zwyki,
- Orawa Dzieciom Afryki,
- Orawski Dzień Dziecka,
- Orawskie Lato,
- Kiermasz Orawskiej Sztuki,
- Małolipnickie Grzybobranie,
- Orawskie Dożynki,
- Festiwal Piosenki Religijnej na Orawie „Stabat Mater”,
- Narodowe Święto Niepodległości,
- Mikołajki,
- Orawski Opłatek

ZASOBY PRZYRODNICZE

ZASOBY PRZYRODNICZE GMINY JABŁONKA

Ponad połowę powierzchni Gminy Jabłonka stanowią ***lasy***. Dodatkowo w swoich granicach skupia ***cenne elementy naturalnego środowiska przyrodniczego***. Nasza Gmina może się również poszczycić ***Jeziorem Orawskim***. Warto także dodać, że ewenementem w skali kraju jest ***położenie w zlewisku Morza Czarnego***.

ZASOBY PRZYRODNICZE

Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Jabłonka

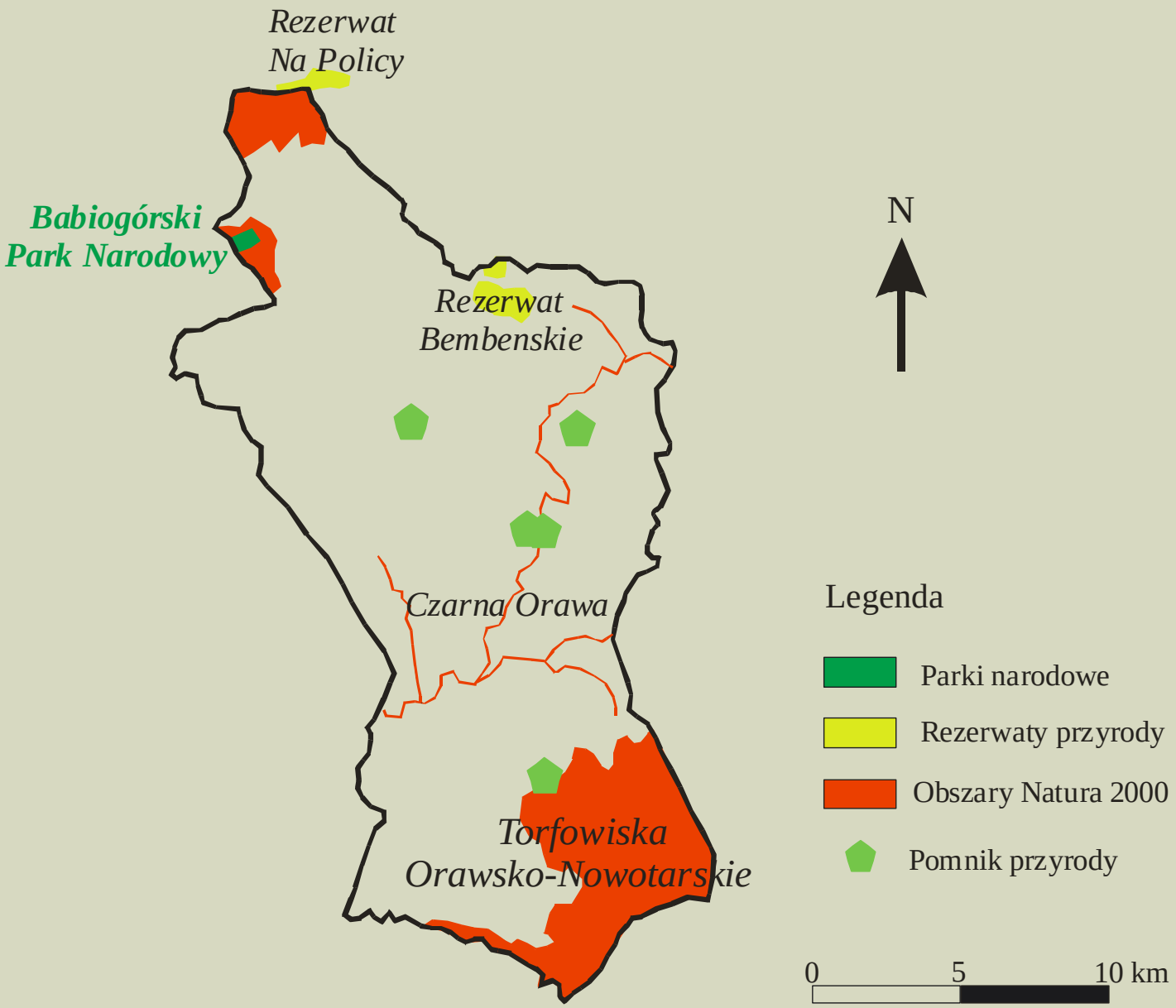

ZASOBY PRZYRODNICZE

Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Jabłonka

Parki Narodowe

Babiogórski Park Narodowy utworzony w 1954 roku, obejmuje północną i południową stronę masywu Babiej Góry wraz z najwyższym szczytem Beskidu Wysokiego - Diablakiem (1725 m n.p.m.).

Od 1977 Babiogórski Park Narodowy znajduje się na liście UNESCO światowego dziedzictwa przyrody.

ZASOBY PRZYRODNICZE

Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Jabłonka

Rezerwaty przyrody

Rezerwat leśny „Bembeńskie”

Rezerwat chroniący fragmenty rzadko spotykanego ekosystemu boru świerkowego na torfie. Podmokłe zabagnione drzewostany świerkowe z cennymi gatunkami ziołorośli. Zajmuje powierzchnię 38,14ha

Rezerwat „Na Policy”

Rezerwat chroniący fragmenty naturalnych borów świerkowych, górnoreglowych. Występuje tu wiele roślin wysokogórskich oraz rzadkich gatunków fauny.

NATURA 2000

W rejestrze obszarów specjalnej ochrony ptaków wyróżniamy: Babią Górę, Pasmo Policy oraz Torfowiska Orawsko-Nowotarskie. Natomiast w rejestrze obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty można wymienić: Babią Górę, Czarną Orawę, Ostoję Babiogórską, Na Policy oraz Torfowiska Orawsko-Nowotarskie

ZASOBY PRZYRODNICZE

Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Jabłonka

Pozostałe formy ochrony

Pomniki przyrody

Na terenie gminie Jabłonka znajduje się 5 pomników przyrody wpisanych do rejestru:

- Grupa drzew lipy w Podwilku
- Jawor w Zubrzycy Górnej
- Grupa drzew (2 świerki) w Jabłonce
- Jesion wyniosły w Orawce
- Grupa drzew lipy w Orawce

Obszar chronionego krajobrazu

Obejmuje obszary wyróżniające się krajobrazowo o zróżnicowanych typach ekosystemów. Teren całej Gminy Jabłonka stanowi Obszar chronionego krajobrazu

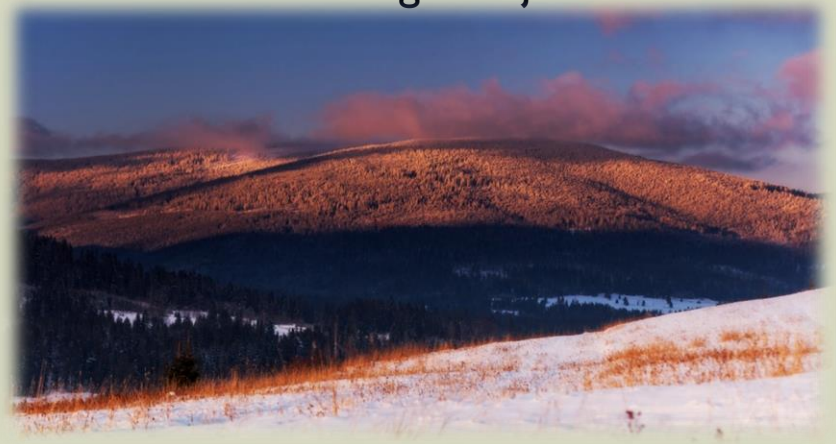

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA GMINY JABŁONKA

Ostatnie lata w Gminie Jabłonka obfitowały w liczne projekty i szeroką działalność w każdym aspekcie życia społeczności lokalnej, które zdecydowanie wpływają na poprawę warunków bytowych mieszkańców.

Infrastruktura w zakresie ochrony środowiska.

Jest priorytetowym obszarem działalności Gminy Jabłonka. W ostatnich latach wybudowano ponad 110 km sieci kanalizacyjnej. Od 2006 roku liczba budynków przyłączonych do sieci kanalizacyjnej wzrosła dwukrotnie i obecnie stopień skanalizowania Gminy wynosi powyżej 80%. Rozbudowywane i modernizowane są również istniejące oczyszczalnie ścieków.

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

Infrastruktura komunikacyjna

Dostępność komunikacyjna jest jednym z ważniejszych elementów zaplecza infrastrukturalnego. Inicjatywą Gminy Jabłonka jest łączenie Orawy, dlatego też powstały drogi łączące Lipnicę Małą i Lipnicę Wielką oraz Podwilk i Zubrzycę Dolną. Zbudowano i zmodernizowano wiele kilometrów dróg gminnych, jak również współfinansowano rozbudowę dróg powiatowych i drogi krajowej 7.

Sukcesywnie dokonywana jest modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego. Dodatkowo budowane są również chodniki dla bezpieczeństwa i komfortu mieszkańców.

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

Infrastruktura społeczna

W trosce o zdrowie mieszkańców zbudowano wielofunkcyjne **O**rawskie **C**entrum **Z**drowia. Od 2014 roku sprawowana jest tu całodobowa opieka medyczna.

Wyraźnie widoczny jest rozwój edukacji i kultury. Reformowana jest gminna oświata – funkcjonuje 7 gimnazjów. Działają 4 boiska typu Orlik, 10 boisk przyszkolnych, 13 placów zabaw, 11 sal sportowych oraz 2 hale sportowe

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

Infrastruktura społeczna

***C**entrum **K**ultury **G**órnej **O**rawy – jest wizytówką Gminy Jabłonka. Otwarte w 2011 roku i od tej pory aktywnie pobudza działalność kulturalną mieszkańców. Odbywają się tu liczne wystawy, warsztaty i imprezy.*

Rozwój oferty kulturalnej obejmuje również otwarcie w 2010 roku ***O**rawskiej **B**iblioteki **P**ublicznej w nowej lokalizacji historycznego Domu Ludowego w Jabłonce. OBP posiada bogaty zasób materiałów bibliotecznych o tematyce regionalnej i nie tylko. Organizowane są również konkursy, wystawy i lekcje biblioteczne w celu upowszechniania czytelnictwa.

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

Bezpieczeństwo

W trosce o bezpieczeństwo mieszkańców modernizowane są remizy i wyposażenie straży pożarnych.

Zrealizowane projekty to m.in.:

- zakup nowoczesnego, wielozadaniowego wozu bojowego dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Jabłonce wraz z budową garażu
- dofinansowanie zakupu lekkich samochodów ratowniczo-gaśniczych dla Ochotniczych Straży Pożarnych w Zubrzycy Dolnej, Jabłonce, Lipnicy Małej i Chyżnem
- przekazanie nowego wyposażenia dla OSP w: Zubrzycy Dolnej, Lipnicy Małej, Zubrzycy Górnej i Podwilku
- wyremontowano remizy OSP w Orawce, Chyżnem i Zubrzycy Górnej

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

Współpraca z miastami partnerskimi

Działania Samorządu Gminy Jabłonka zostały docenione przez Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy w Strasburgu, które w 2011 roku nagrodziło Gminę Jabłonka Dyplomem Europy, a w 2014 Flagą Honorową Rady Europy.

Gmina Jabłonka prowadzi działalność na rzecz propagowania idei jedności europejskiej poprzez współpracę z miastami partnerskimi:

- Trstená na Słowacji,
- Wolbórz,
- Reichelsheim w Niemczech,
- Horice w Czechach
- Nagymányok na Węgrzech
- Gmina Brebu w Rumunii.

Ta działalność to nie tylko promocja Orawy na arenie międzynarodowej, ale również wymiana doświadczeń na różnych polach oraz realizacja unijnych projektów.

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

Poznajmy się lepiej na Orawie,

integracja przez kulturę i sport

Historia Współpracy pomiędzy Gminą Jabłonką a Miastem Trstena w latach 2007 – 2014

Region Orawy stanowi niepodzielną całość zarówno geograficznie, historycznie jak i etnograficznie. Jednakże granica była sztuczną barierą utrudniającą współpracę transgraniczną.

Od 14 lipca 2007 intensywnie rozwinęła się współpraca między Gminami. Rozpoczęły się prace Partnerów aby wykorzystać możliwe do pozyskania środki finansowe w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007 – 2013.

DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA

Poznajmy się lepiej na Orawie,

integracja przez kulturę i sport

Współpraca zaowocowała licznymi przeobrażeniami na Ziemi Orawskiej. Wspólnie realizowano projekty m.in.:

Poprawa czystości rzek regionu Orawy – Czarna Orawa, Orawa, Oravica i Jeziora Orawskiego

Celem projektu było zapewnienie Orawie czystego środowiska naturalnego przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Budowa kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków po stronie polskiej ma transgraniczny wymiar, gdyż przyczynia się do poprawy stanu środowiska po obu stronach granicy. Ze względu na fakt, iż wody powierzchniowe z terenu Gminy Jabłonka niemal w całości spływają na teren Słowacji.

Centrum Kultury Górnej Orawy

Ideą projektu było stworzenie Centrum Kultury Górnej Orawy w celu ochrony dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu po obu stronach granicy, a także dla społecznego i gospodarczego rozwoju całego obszaru Górnej Orawy. W ramach projektu powstało Centrum Kultury w Jabłonce oraz został zmodernizowany budynek Domu Kultury w Trstenie, które pobudzają aktywność kulturalną społeczności.

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

Dotychczasowe działania Gminy Jabłonka wskazują na maksymalne wykorzystanie możliwości stojących przed nią w uprzednich latach. Jednocześnie również świadczą o prężnej działalności w przyszłości.

Priorytetem dla Gminy w dalszym ciągu jest rozwój na wielu płaszczyznach, działalność dla dobra Orawy i dla dobra przyszłych pokoleń.

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

IDEA ŁĄCZENIA ORAWY

Idea łączenia Orawy w dalszym ciągu będzie kontynuowana, poprzez dalsze budowy mostów, modernizacje dróg oraz rozbudowę chodników i oświetlenia ulicznego.

Planowane jest połączenie kolejnych miejscowości: Lipnicy Małej z Zubrzycą Dolną

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

ORAWSKIE CENTRUM REHABILITACJI W JABŁONCE

Przebudowa starego ośrodka zdrowia na Orawskie Centrum Rehabilitacji

OCR zdecydowanie podniesie poziom świadczenia usług medycznych dla starszych mieszkańców Gminy Jabłonka i okolic.

Przyczyni się również do poprawy dostępu do świadczeń rehabilitacyjnych, promocji zdrowia oraz zwiększenia świadomości mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia i profilaktyki schorzeń układu ruchu

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

BASEN W JABŁONCE

W dalszym ciągu w trosce o zdrowie wszystkich mieszkańców, jak również z myślą o pasjonatach sportu planowana jest budowa basenu w Jabłonce.

Przyniesie on korzyści dla mieszkańców w zakresie zdrowia, kondycji fizycznej, a także będzie stanowił kolejną alternatywę aktywnego spędzania wolnego czasu.

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

BEZPIECZNA GMINA

Dla bezpieczeństwa mieszkańców będzie kontynuowana modernizacja remiz i wyposażenia straży pożarnych.

Planowana jest również budowa remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Podwilku, a także zakup samochodów strażackich dla istniejących jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej.

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

INFRASTRUKTURA TURYSYCZNA

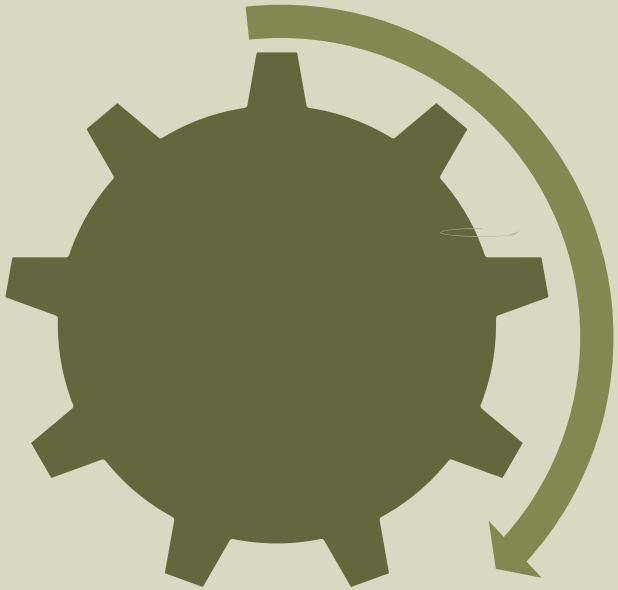

Szczególne walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe Gminy Jabłonka nadają jest turystyczny charakter. Zachęca do bliższego poznania regionu Orawy i przyciąga turystów.

W celu zwiększenia atrakcyjności Gminy planowany jest rozwój bazy turystycznej poprzez jej uzupełnienie w wyciągi narciarskie, trasy biegowe i ścieżki rowerowe

POMYSŁY NA PRZYSZŁOŚĆ

PRZYSTAŃ ŻEGLARSKA I MOLO

W ramach współpracy z miastem Trstena planowana jest budowa Przystani żeglarskiej i molo w Chyżnem nad Jeziorem Orawskim

Celem projektu jest zacieśnianie współpracy z miastem Trstena, a także zwiększanie atrakcyjności regionu.

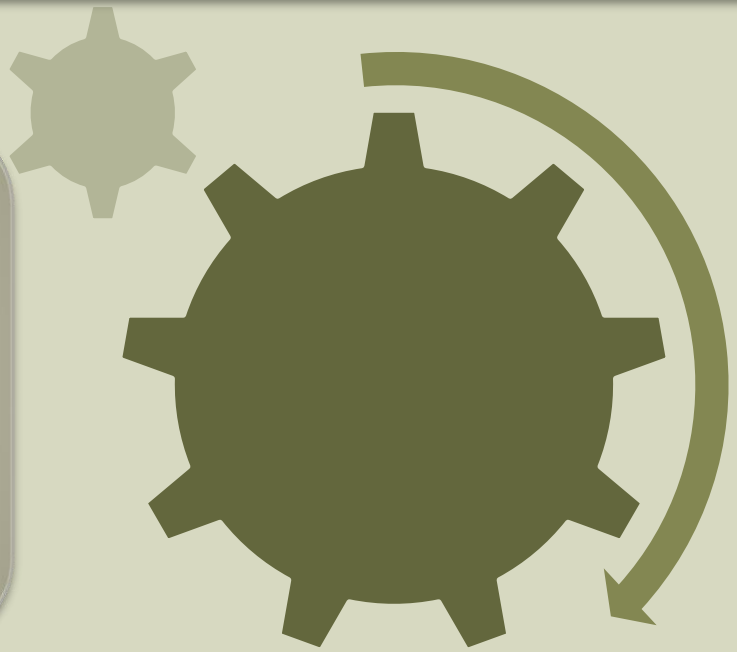

ŚWIADECTWA KARPACKOŚCI

ŚWIADECTWA KARPACKOŚCI GMINY JABŁONKA

Położenie w Regionie Karpackim w prowincji Karpaty Zachodnie

Ochrona różnorodności krajobrazowej poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne

Ochrona wód regionu w ramach współpracy z miastem Trstena na Słowacji

Rozwój turystyczno-rekreacyjnej funkcji gminy z zachowaniem naturalnego środowiska i ładu przestrzennego

ŚWIADECTWA KARPACKOŚCI

ŚWIADECTWA KARPACKOŚCI GMINY JABŁONKA

Kulturowe dziedzictwo Karpat – gwara, muzyka, strój

Podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie dziedzictwa kulturowego regionu poprzez szeroką działalność kulturalną – działania organizacji pozarządowych oraz Orawskiego Centrum Kultury

Naszą Karpackość widać również w **architekturze**, której tradycyjne elementy zachowane są nawet w nowopowstałych obiektach (Centrum Kultury Górnej Orawy z tradycyjną zwyżką)

Współpraca z miastami partnerskimi – wymiana kulturowa, promowanie Naszego dziedzictwa kulturowego

DZIĘKUJEMY!

Referat Strategii i Promocji Gminy Jabłonka

w składzie:

Jacek Marcinek – kierownik referatu

Zbigniew Suwada

Karolina Świetlak